

Fra Minneboka: Bureiserbruket Røset.

Av Amund Spangen.

I perioden 1920-1949 ble det til sammen opprettet 525 bureisingsbruk med statsstøtte i de 6 nordlige Østerdalskommunene - i Rendalen 99, i Alvdal 73, i Tynset 78, i Folldal 53, i Tolga 49 og i Os 73 bruk.

Omkring 1950 var det 20.000 bureisingsbruk i Norge, dvs. hvert 10. gardsbruk. Hedmark kom på 3. plassen blant fylkene med 2344 bruk, og av disse hadde altså Nord-Østerdalsregionen 525. Et relativt stort antall nålevende nordmenn har derfor «røtter» i bureisingsmiljøet.

Bureisingsbruka utgjør ei gruppe kulturminner som er under sterkt press - nedlegging, fraflytting, forfall, ombygging, omlegging osv. Allerede i dag har svært få bureisingsbruk i vårt distrikt den opprinnelige bebyggelsen intakt. Ingen ting er vernet eller fredet. Bebyggelsen på bureisingsbruka blir knapt oppfattet som interessant i en verdenssammenheng. Musea i Nord-Østerdalen har de siste åra arbeidet med temaet bureising, blant annet ved å intervjuere bureisere, samle inn og avfotografere bilder, fotodokumentere bureisings-

41958

bruk osv. Det er ei klar målsetting å sikre typiske bureisingsbruk for ettertida.

Bildet nedenfor viser Røset i Vingelen, der Sigrid og Nils Røset begynte som bureisere i 1937. Da var det bare myr og bjørkeskog. Med statsstøtte på tilsammen kr 1700,- og et lån på kr 2000,-, satte de i gang med rydding og grøfting av jorda og bygging av hus. Først satte de opp stua på 56 m² etter standardtegninger for hus på bureisingsbruk, og i 1941 kom det 2 kuer på båsen i fjøset.

Det var veiløst, og det var 2 kilometer til Liheim som var nærmeste naboen. Etter 10 år ble det veiforbindelse til bygda. Sjøl lenge etter var framkomstmiddelet ski om vinteren og sykkel om sommeren.

Begge hadde arbeid utenom bruket for å få endene til å møtes, han drev som snekker og hun som seterbu-deie, bakt brød, vov og sydde og kardet og spant for folk. Det gikk flere år før det ble lagt inn vatn, og strøm fikk de først i 1958. Det var arbeid nok både for unger og voksne.

Bortimot 40 mål var dyrket opp til slutt, og da var det 14 mjølkekyr på båsen, pluss ungdyr og sau. De hadde gris, høner og geit, og produserte sjøl meste-parten av maten de trengte.

«Det var mye arbeid, men vi hadde mange gleder òg. Det var mening i arbeidet når en så at det gikk framover».